Մանզումէի Էֆքեար սէնէլիք 300 նիւսխէ վէ-րիլիպ , սէնէվի գըյմէ-թի իսթանպօլ իչին 250 ղը. վէ ալթը այլըղը 125 ղը. վէ թաշրալար իչին բօսթա բարասը իլինոէ օլարագ , սէնէվի գըյմէ-թի սաղ աղճէ 250 վէ ալթը այլըղը տախի 125 ղը. տըր ։
Վէ պէհէր նիւսխէսի 40 բարաեա սաթըլըր ։

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻԻՆԱՏԻԻ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՊՕԼԻԹԻՔԸՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

Իլանաթըն պէհէր սաթըրը իչին պիրինճի տէֆա 3 իքինճի տէֆա 2 , վէ իւ-չիւնճիւ վէ սայիր տէֆա-լար իչին 1էր ղը. իլան ըր-րասընա գօնուլմաեան ի-լանըն սաթըրը Եղ. տըր։ Մէքթուպ վէ սայիրէ Գալաթատա Բէնքճիմյէն բաղարընտա վագը Ն. 29 իտարէ խանէսինէ կէօնտէրիլմէլի տիր։

ԽԷՏԻՆՃԻ ՍԷՆԷ	ԱՅՐ ՀՒԱ ՃԷՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ ՀՏ	1872 ՕԳՈՍՏՈՍ 19 ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ ՍԱԲԱՀ	ԱԼԱՖՐԱՆԳԱ ՕԳՈՍՏՈՍ 31	ՆՈՒՄԷՐՕ 1969

ԻԼԱՆԱԹ

LOYD SUISSE

ԼՕՅՏ ՍՈՒԻՍ

ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՊԱՆԵԱՍԸ

ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐՏԱ

ՍԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՊԷՔՄԷԶ

Մէզքիւր գումբանեանըն իսթանպօլ-տաքի աճէնթօլարը , գարա ՙ տէնիզ վէ չայ իսքէլէլէ մալլար սիգուրթա թութմաեա րուխսաթլըտըր վար տըր ։

Գու պապուտ թաֆսիլաթ մալումաթ ալ-մաք իսթէյէնլէրին , սաՀիպի իմզալարա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի ։

ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՊԻՆԿ	ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՊԷՔՄԷԶ
ճէնէրալ Աճէնթօ	Աճէնթօ
Գարանթիլա սօգ. Ն. 2	Պաղչէ գաբու իսթանպօլ

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Rochechouart, № 7.

ODEUR DES PIEDS

Ըսհհէթէ միւֆիտ օլարագ սիւս սաեսւ թէրին ֆէնա գօգուսունու անիտէ տէֆ ի-տէր, վէ չօգ էէր եւրիւթուխիւրիւր վէ թա-վուգ կէօղիւ թալիր օլունան եարալարտան գուրթարըր ։

Ֆիլիր վէ գումբանեա , Բարիս , Էնժիէն սօգագ , Ն. 24 ։

Բէրուքէր վէ լավանտաճըլարտա պուլու-նուր։

LA VULNÉRINE

ՀԷՐ ՆԷՎԻ ԵԱՐԱԼԱՐԸ ԷՅԻԼԷՇՏԻՐԻՐ

Մէսէլա , եարա , երըթըգ , պէրէ , եա-նըգլըգ , ըսըրըշ , էսքի վէ եէնի եարա , վէ ուրլու չիպան սաղըյթըր ։

Հէր նէվի գօգուեու տէֆ իտէր ։

Գան ագմասընը տուրթուրուր , գէհիր-լի պէօճէքլէրին վէ թէհլիքէլի սինէքլէրին, մէսէլա , արը , եապան արըլարը , սիվրի-սինէք , եօրումճէք , ագրէպ , վէ սայիր պէօճէքլէրին վիրտիքլէրի եարալարը , վի-ճուտ իւզէրինտէ եայմագ ։

Իլմին վէ թէճրիւպէնին պուլուշլարը իւ-զէրինտէ միւհիմ օլան մէզքիւր վալիտէ-լէր վէ ֆապրիգաթօրլար իսպինէյի սաՀի-հէսի , Բարիսին էն մէշհուր մէքթէպինտէն չըգմըշ օլան չիմի հօճալարը տօքթօր Մ. Մօ-րէլ վէ մախսուսի Մ. Մօրէլ թարաֆընտան թէրթիպ օլունմուշ տուր։

Ֆիլիր վէ գումբանեա , Բարիստէ Էնժի-էն սօգագը Ն. 27 ։

Քեաֆֆէյի էճզախանէլէրտէ պուլունուր

Մ. Ժ. Տ. ՃԱՆԷԹՕ ՎԷ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՆԸՆ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Գալաթա , Գօմիսիօն խանը իթթիսալին-տէ , Նօ. 16

Մէզքիւր մաղազատա , Պուքրէշ շէհրին իսթիգրազ պիլէթլէրինին բրրօմէսլէրի , պիրէր պէեազ չէյրէք մէճիտիէյէ սաթը-լըր . մէզքիւր պիլէթլէրին , 1872 սէպտեմ-բեր 1 տէ չէքիլէճէք օլան գուրաատա էն չօ-գու 50 պին Ֆրանգ գազանմասը հագգ-լարը վար տըր ։ Մաղազայի մէզքիւր , մէզ-քիւր բրրօմէսլէր հէր գաչ գուրուշ գազա-նաճագ օլուրլար իսէ , անիտէ պէտէլինի վէրմէյի թաահհիւտ իտէր , պունտանտա մաա-տա , նիւմէրօլարընը սաթըրղը քեաֆֆէյի

ԳՕՆԹՈՒԱՐ ԷՆԹԷՐՆԱՍԻՕՆԱԼ Տ՛ԱՄԲՐԷՕՆ Զ՛ԱԲՐԻՄ

Ա. ՏԷԼԼԱ ՌՕԳԳԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ

ՍԷՊՏԷՄԲԷՐ իպթիտասընտա գէշիտէ օլունաճագ ՊՈՒՔՐԷՇ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ 18ինճի գուրասը

ՊԻՕՅԻՒՔ ԻՔՐԱՄ ՖՐ. 150.000 ՎԷ 15.000

ՏՈՒԷԼԻ ԷՃՆԷՊԻՅԷՆԻՆ իքրամիյէլի իսթիգրազաթ թահվիլաթընա մալիք օլմագ-լըգ էհալիյէ թէսհիլ իչմէք իչին ԳՕՆԹՈՒԱՐ ԷՆԹԷՐՆԱՍԻՕՆԱԼ խաւրիճի թէ-գասիթը մահիյէ իւզրէ էտա օլունարագ մուվագգաթ սէնէտլէր ֆիրուխթ իտէր , համիլի սէնէտ քեաֆֆէյի գուրալարա հագգը օլարագ

Պիրինճի մուվագգաթ սէնէտ ։ Ֆիյ Ֆրանք 730

---

48 թէգասիթը մահիյէ իւզրէ 5 էր 8 էր 10 ար 12 չէր 15 էր 20 չէր վէ 25 էր Ֆը-րանգ էտա օլունարագ վէ 48 այ էռնասընտա

ՏԷՎԼԷԹԸ ԱԼԻՅԷ 1870 ՌՈՒՄԷԼԻ ԹԻՄՈՒՐ ԵՕԼՈՒ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ ՎԷ ՊՈՒՔ-ՐԷՇ ՇԷՀՐԻ 1869 ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ

Գուրալարընըն թէքմիլ իքրամիյէլէրինէ համիլի սէնէտ հագգ ու ըսլահիյէթի օ-լաճաղընտան մաատա , վէյրոէ մուհարրէր օլմուշ օլան իսթիգրազաթըն գուրալարը-նա սէնէտ իւզէրինտէ իշար մուճիպինճէ միճաճէն հագգը օլաճագ տըր ։ ԵԱՆԻ

ՃԱՏՐԻՏ 1868=ՆԱՍԻՕՆԱԼԻԹԱԼ 1866=ՊԱՐԼԷԹԹԱ 1870 ՄԻԼԱՆՕ 1861=ՎԷՆԷՏԻՔ 1869=ԱՎՍԹՐԻԱ 1864=ՖԻՕՐԷՆՑԻԱ 1868=ՆԱՓՕԼԻ 1868=ՄԻԼԱՆՕ 1866=ՊԱՐԻ 1868

Վէ ագճէնին կէրույէ թէրախի իչին 24 իւնճիւ թագսիթտէն իթիպարէն իշպու 12 իսթիգրազաթը մէզքիւրէտէն 6 տանէսի թէսլիմ օլունաճագ տըր ։

Իքինճի մուվագգաթ սէնէտ ։ Ֆիյ Ֆրանք 135

---

23 թէգասիթը մահիյէ իւզրէ 3 էր 5 էր 7 չէր վէ 8 էր Ֆրանք էտա օլունարագ վէ 23 էռնասընտա ՊՈՒՔՐԷՇ ՇԷՀՐԻ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ 5 տանէ նիւմէրօսընըն վէ պիր տանէ տախի ՏԷՎԼԷԹԸ ԱԼԻՅԷ 1870 ՌՈՒՄԷԼԻ ԹԻՄՈՒՐ ԵՕԼՈՒ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ գուրալարընա համիլի սէնէտ հիսսէտար օլտուղտան մաատա վա՛ատէ խիթամընտա Պուքրէշ շէհրի իսթիգրազընտան 5 տանէ թէսլիմ օլունաճագ տըր ։

Իւչիւնճիւ մուվագգաթ սէնէտ ։ Ֆիյ Ֆրանք 245

---

18 թէգասիթը մահիյէ իւզրէ թագսիթը էվվէլ 20 վէ սօնրա 15 էր վէ 10 ար Ֆը-րանգ էտա օլունարագ վէ 18 այ էռնասընտա ՏԷՎԼԷԹԸ ԱԼԻՅԷ 1870 ՌՈՒՄԷԼԻ ԹԻ-ՄՈՒՐ ԵՕԼՈՒ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸՆԸՆ պիր տանէ նումէրօսընըն թէքմիլ իքրամիյէսինէ հա-միլի սէնէտին հագգը սապիթ գալտըգտան սօնրա վա՛ատէ խիթամընտա իսթիգրա-զը մէզքիւրտէն պիր տանէ թէսլիմ օլունաճագ տըր ։

Զիեատէ մալումաթ գէսպ իթմէք իսթէյէն Գալաթատա Սանտըքճըլար ճատտէ-սինտէ Թրամվայ Գարաքէօյ մէրքէզի գարշըսընտա Ն. 38 փաչաճը խանընտա Գօն-թուար Էնթէրնասիօնալ խաւրիճինէ միւրաճաաթ իթմէլի տիրլէր ։

պիլէթլէր քէնտի մալը օլուպ , սայըլ անա պիլէթլէրի թագտիմ օլունտուղունտա քէնտի պիր չօգ միւշթէրիլէրինին հէր նէ-վի մաթլուպաթընը եէրինէ վարտըրմաեա միւգթէտիր տիր ։

Ժ. Տ. ՃԱՆԷԹՕ

ԵՕԼՃՈՒԼՈՒԳ ՍԷՊԷՊԻ ԻԼԷ ՍԱԹԸՇ

Իշպու օգոստոս 21 բազար իրթէսի կիւնիւնտէն պաշլաեարագ , ալաֆրան-կա սապահըն սաաթ 10 ունտան , էօյ-լէնտէն սօնրա սաաթ 3 է տէք , Պէյօղ-լունտա Բօյօնեա սօգաղընտա Ն. 11 , Մ. Ութրէյին էվինտէ , մասա , սան-տալիէ , գանարէ , այնա , չալար սա-աթ , գարեօլա , պիլլօր թագըմլար վէ սայիր շէյլէր սաթըլաճագը , վէ Ֆի-եաթլար մուգարրէր օլուպ , մէզքիւր մօպիլեալար իւզէրինտէ իշար օլմուշ օլտուղու ճիւմլէնին մալումի օլմագ իչինիլան օլունուր ։

Ժ. ՏԸ ԳԱՍԹՐՕ

Քիրալըգ իսկիւտարտա իճատիյէ-տէ 3 նիւմէրօլու աէքիզ օտա , իչ սալօ , խազինէ , գուեու , պաղչէ վէ ղայէթ նազարէթլի պիր էվ։ Արզու իտէնլէրին իճատիյէ կազինօսունա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի ։

SAVON ROYAL DE THRIDACE DE VIOLET

ԲԱՐԻՍԻՆ ՊԷՐԱԹԸ ԼԱՎԱՆՏԱՃԸՍԸ

Միւթէպէր հէքիմլէր , տէրի սըհհէթի, թազէլիյի վէ կիւզէլլիյի իչին եալընըզ պու-նու թավսիյէ էյլէմիշլէր տիր։

Տիւնեանըն քեաֆֆէյի շէհիրլէրինտէ պուլունուր ։ Ֆապրիգանըն , իւզէրինտէ , ՐԷՆ ՏԷԶ ԱՊԷՅԼ եազըլը մարգասընը իսթէ ։

Ալէմտէ հալիս Գըպըըզ գօմանտար-եա շարապը , օն պէշ սէնէլիքտէն օ-թուզ սէնէլիյէ գատար էսկի օլարագ , քէյֆիյէթլիքտէն գալգան զայըֆլարա գուվվէթ վէ միյտէ տիւզէլթիպ , թա-ամը հազմ իթտիրիր վէ իշտահ աչար օլտուղունտան , ալէա պիր մուալիճէ օլտուղու ամմէյէ մալում տիր ։

Մէզքիւր շարապ Մ. Վիչէնցօ Ըշան-նինին Պէյօղլունտա 77 նիւմէրօ էճ-զախանէսինտէ , քէզալիք քէօփրիւ պաշընտա Նօ. 7 վէ 8 էճզա մաղա-զալարընտա սաթըլմագտա տըր ։

Պէյօղլու Թէլէկրաֆ սօգաղընտա Բարմագ-գաբու աղզընտա եան եանա իքի էվ եարըմ գավկիր պիրիսի 9 վէ պիրի 5 օտալը վէ պիրէր բարչա պահ-չէլէրի վէ այրը այրը գուեուլարը պու-լունտուղու վէ 9 վէ 11 նիւմէրօլէր իլէ մուրագգամ օլտուգլարը հալտէ հէմ սաթըլըգ վէ հէմտէ քիրալըգ օլուպ , իսթէյէն իսթանպօլտա Բէթէնճիլէր պաշընտա Նէմիչէճի չիշման Ալէքսիտէն սիւալ էյլէմէլէրի ։

ԹԻՒԹԻՒՆ ՐԷԺԻՍԻ

Պունտան մուգատտէմ 30 էֆրէնճի եանի 18 մայիս րումի թարիխի իլէ Թիւ-թիւնճիլիք սիլքինտէ պուլունուպ Թիւ-թիւն ալըպ սաթմագ իսթէեէն քիմէս-նէ տէր Սաատէթ Տուխան Րէժիսի ի-տարէսինէ կէլիպ րուխսաթնամէսինի ալմալարը իչին օլ վագթ իլան օլուն-մուշ օլմադլէ , եինէ հէր քիմ սէնա-թը մէզքիւրէտէ պուլունուպ Թիւ-թիւն ֆիրուխթ իթմէք նիյէթինտէ օ-լան թիւթիւնճիէնաֆը , իշ պու աւ-ոստոս 10 թարիխի կիւնիւնէ տէկին ի-տարէյի մէզքիւրէյէ կէլիպ գիքըր օլու-նան թէնպիհ վէ րուխսաթնամէսինի ալմասը , վէ տախի իշ պու թարիխտէն սօնրա կէլէճէք օլան պէ հէր քիմէսնէի սանաաթը թէրք էյլէմիշ նազարը իլէ պագըլաճագ , հէր նէ տիւրլիւ իթհիզար իտէճէք օլուրսա տախի գապուլ օլուն-մաեաճաղընը չիմտիտէն իլանա իպթի-տար գըլընտը ։

Գ Ա Ղ Թ Ա Կ Ա Ն Ք

Հ Ա Յ Ո Ց

Գ Ր Ե Ց

ԵՍԱՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՂԵՒՕՆԴԵԱՆ

ԱՊԱՀՈՒՆԵԱՑ

Գ Ո Ր Ծ Ե.

ԺՈՂՈՎՐԴԱՍԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱԼԱՏՈՒ

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով ։ Գին 100 փարայ ։

Ասաքիրի Շահանէյէ 160.000 գիէ սօղանըն լիւզումընտէն նաշի իշ պու աղօսթօսուն 21 ինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէք տիր Տարի Շուրատա ։

Պազը սէրասքէրի

17 աղօսթօս 1872

Ասաքիրի Շահանէ էրզագ անպարըն տան վէրիլմէք իւզրէ 87 սէնէսի իչին մահսուլէն թայինաթ ահապընա մի-րիլմիշ օլան բուղտամճա թէզքէրէլէրին-տէն վէ եախօտ անպար թարաֆընտան վէրիլէն տէյն անպար բուսուլալարըն-տան շայէտ էրզագը տըընմայուպտա գալմըշ թէսքէրէ վէ բուսուլա վար ի-սէ , աղուսթօսըն նիհայէթինէ գատար անպարը մէզքիւրէ կէթիւրմէլէրի , վէ էկէր միւտտէթի մէզքիւրէ կէչէրտէ կէթիրիլմէզ իսէ , խազինէյէ մալ օլա-ճագ տըր ։

14 աղուսթօս 1872

Պազը սէրասքէրի

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Լէվընթ Թայմըզ ղազեթասընըն նամուսա թօգունուր սուրէթտէ եազտըղը պազը սեօզլէրտէն տօլայը Ֆար տիւ Պօսֆօր ղազեթասընըն մուհարրիրի Մ. Քիրիաքօբուլօ, մէզքիւր ղազեթանըն մուհարրիրի Մ. Հանլիի տիւէլլօյա տավէթ իթմիշ իսէ տէ, օնուն իլէ տիւէլլօյա չըգմայա թէնէզզիւլ իթմէմ տէյի իճթինապ իթմէսի իւզէրինէ, Մ. Քիրիաքօբուլօս, եինէ թարաֆընտան տիւէր պիրիսինի կէօնտէրիպ, մէյտանա չըգմասը հազգընտա իթտիւի թէքլիֆի գապուլ իթմէմիշ օլմասը իւզէրինէ, իքմալի նամուս իչին, Ֆար տիւ Պօսֆօր պազը քէլիմաթը թահքիրիէ տէրճ էյլէմիշ տիր:

—Նաֆիա Նազըրը տէվլէթլու Լութֆի Հէմ բաշա հազրէթլէրի, տիւն սապահ ալաֆրանկա սաաթ տօգուզտա Մ. Բըրէսէլէ պիր վիզիթա վիրմիշ տիր:

—Սապըգ սատրազամ Մահմուտ բաշա հազրէթլէրի էմրի իլէ, տէօրթ այ միւտտէթլէ թաթիլ իտիլմիշ օլան Իպրէթ ղազեթասը միւտիրիյէթի իչին, պիր իտանէ տէֆթէրի աչըլըպ, վէ շիմտիյէտէք 200 լիրա գատար իմզալանմըշ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր:

—Տէվլէթլու նէճաբէթլու Եուսուֆ Իզզէտտին էֆէնտի հազրէթլէրի, գապթիյէ միւշիրի Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրինէ, տօնանըմըշ պիր ըէս աթ իհտա իթմիշլէր տիր:

. . . Միւէլլիֆ,

Տիւնքի նիւսխէնիզտէ եազըլան կէտիկ բաշատաքի մէքթուպտա, չօճուգ տախի ֆէնա պիր հալտէ տիր տէնմիշ տիր, հալ պու քի չիւքիւրլէր օլսուն շիմտի էյիյէ թէպտիլ օլմուշ տուր: Իլան իթմէնիզի ըճա իտէրիմ:

72 օղոստոս 18 * * *

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՀՎԱԼԸ ՄԻԼԻՅԷՄԻԶ

Կէօզլէրիմիզ կէօրիւր, պիլիրիզ, պունա խայաթ վէ չէհատէթ իսթէմէզ, գուլագլարըմըզ իշիտիր, պիլիրիզ, պունատա խայաթ վէ չէհատէթ իսթէմէզ, տիլիմիզ շու եա պու նէմէքտէն հազզ իտէր, պունատա խայաթ վէ չէհատէթ իսթէմէզ, պիրի պիզէ աճըգըմըզտա պիր լօգմա էթմէք վիրիր մէմնուն օլուրուզ, վէ տիւէրի տէ էլիմիզտէն լօգմամըզը գափար կիւճէնիրիզ, պունլարտա տախի խայաթ վէ չէհատէթ իսթէմէզ, չիւնքի թապիի սահիպլէրէր տիր, վէ պէնիի ատէմ հէր նէրէտէ, հէր գանգի եաշտա, հէր գանգի միլլէթտէն, վէ հէր գանգի մէզհէպտէն օլսա, պունլարը հիսս իտէր, պիլիր, լաքին, նասըլ օլուրտա կէօրիւր, եախօտ կէօրմէք տիմէք նէ՛ տիմէք տիր, վէ նասըլ օլուրտա իշիտիր եախօտ տույուլուր, վէ եախօտ իշիթմէք վէ տույմագ տիմէք նէ՛ տիմէք տիր, պունլարը ասլա ագըլ էրտիրէմէզ, չիւնքի քէնտիսի խալիգ օլմայըպ, իլլա մախլուգ տուր:

Պունլար կիպի, տիւէր թապիի պիր սահիպլիք տահա վար տըր, պէնիի ատէմ շու եա պու շէյի սէվէր, վէ շու եա պու շէյի, տիւէր շու եա պու շէյտէն զիյատէ սէվէր:

Բէտէր ու վալիտէ էվլատընը սէվէր, էվլատտա բէտէր ու վալիտէսինի սէվէր. քիշի տօսթ ու ահպապընը սէվէր, տօսթ ու ահպապըտա քէնտիսինի սէվէր. քիշի պիւյիւտիւկիւ վէ պըյըտըղը եէրի, վէ հէր վագըթ կէօրտիւյիւ գօնուշտուղու խալգը սէվէր, վէ հէրքէս քէնտույէ, վէ քէնտի ախլագ ու էֆքեարընա վէ տույղուսունա եագըն օլանը, ուզագ օլանտան զիյատէ սէվէր:

Պազըլար հէր նէ մանէա վիրիրլէր իսէ վիրսինլէր, քիշի հէր նէրէտէ վէ հէր գանգի գավմտան վէ միլլէթտէն օլուր իսէ օլսուն, վաթանընը վէ միլլէթինի, տիւէր եէրլէրտէն վէ միլլէթլէրտէն զիյատէ սէվէր, էմմա, նատիր իւլ էմսալ օլարագ, հիչ սէվմէյէն տախի պուլունուր իմիշ, օնլար միւսթէսնա տըրլար, նասըլ քի, հէր շէյին միւսթէսնասը պուլունմագտա ատէթտէն տիր:

Սէվմէք տէնիլէն շէյ թապիի տիր, եանի թապիաթտա վար տըր տէտիք, պու սահիհ տիր, վագաա սէվմէքլիկին նէ օլտուղունու պիլմէյիզ, լաքին սէվմէյի, վէ նէ սէպէպէ մէպնի սէվմէյի պիլէ պիլիրիզ:

Մատամ քի, թապիաթտա քիշի միլլէթինի սէվմէք վար տըր, պիզտէ տախի ազ չօգ ազգասիրութիւն վար տըր, պունուտա ինքեար իտէմէյիզ, լաքին, շուտա պիր էսէֆ իտէճէք սահիհլիք տիր քի, ազգասիրութիւն տէնիլէն շէյի իճրա իտէնիմիզ, նատիրէն կէօրիւլմէքտէ տիր:

Հէր ատամըն տիւնյատա, ինսան ճինսի հազգընտա հէմ պօրճու վար տըր, վէ հէմտէ հազգը քի, էրմէնիճէ պարտք և իրաւունք տէնիլէն տիր, պազըլար պօրճտան էվվէլ հագգը թանըմագ, վէ իճրա իթմէք իսթէմէքտէ տիրլէր, պու պիր եանլըշ ֆէյլէսօֆլուգ տուր, իլք իճրա իտէճէկիմիզ շէյ պօրճումուզ տուր, ֆազիլէթ տէնիլէն շէյ պօրճումուզուն իճրասընտա տըր, վէ պու պօրճ էօյլէ հիւքիւմէթ, միլլէթ, վէ ֆամիլյա թարաֆընտան խապէր վիրիլէն պօրճ օլմայըպ, իլլա, հէր քէսին գալպինտէ օթուրուպ հիւքմ իթմէքտէ օլան հաքիմ, եանի վիճտան (խղճմտանք) թարաֆընտան, հէր վագըթ վէ հէր եէրտէ պիզէ խապէր վիրիլէն պօրճ տուր:

Ազգասիրութիւն, պիզճէ թապիի պիր պօրճ տուր, վէ պու պօրճու էտա իթմէմէք, թապիաթըն գանունունա գարշը իթաաթսըզլըգ իթմէք տիր: Չիւնքի, թապիաթըն գանունու ահքեամընճա, ինսանըն ռահաթլըղը վէ սէատէթի հալի, անճագ, հէր քէսին պիրպիրինէ իմտատ վէ մուավէնէթ իթմէսիյլէ հասըլ օլապիլիր, վէ հէրքէստէ պիրպիրինէ իմտատ վէ մուավէնէթ իթմէք իչին, հէր հալտէ, էվվէլա քէնտույէ էն զիյատէ եագըն օլանտան, եանի բէտէր ու վալիտէ վէ թէվալլիւտաթընտան, վէ տօսթ վէ գօմշու, վէ միլլէթ, վէ վաթանտաշընտան պաշլայարագ, թա ումում ինսան ճինսինէ եէթիշ իթմէկէ միւգթէտիր օլապիլիր. տիմէք տիր քի, պազը խատապինլէրին իտտիասընա տախի էհէմմիյէթ վիրէճէք օլսագ, եինէ, քիշի, [illegible] օլմագ իչին, քէնտի ֆամիլյա վէ եագընլարընտան սօնրա միլլէթինտէն պաշլամայա պօրճլու տուր:

Քիշի, քէնտի միլլէթինի սէվմէյէ պօրճլու տուր, չիւնքի, ճէմիյէթի պէշէրիյէյէ եարտըմ իթմէյէ պօրճլու տուր, վէ ճէմիյէթի պէշէրիյէ իչինտէ տախի, կէրէք ախլագճա, կէրէք ային ու ատէթճէ, կէրէք լիսանճա, վէ կէրէք սայիր էնվայի ճիհէթլէրլէ, քէնտույէ էն զիյատէ եագըն օլան վէ մունասէպէթը պուլունան, ֆամիլյասընտան սօնրա միլլէթի տիր:

Հէր միլլէթտէ սէֆիլլէր վար տըր, ֆուգարա վար տըր, վէ պիչարէ վար տըր, պունու քիմսէ ինքեար իտէմէզ, վէ պիր ատամ, ճանավար օլմատըգճա, պունլարա իմտատ ու մուավէնէթ իթմէք պօրճ տէյիլ տիր, տէյէմէզ, վէ քիմսէ չըգըպ տա, շիմտիքի հալ, տիւնյանըն հէր գըթասընտա վէ հէր գըսմընտա, ազգասիրութիւն վէ հայրենասիրութիւն տէնիլէն շէյէ, հատտէն զիյատէ իթիպար օլունմագտա օլտուղունու, վէ իճրա իտիլմէքտէ պուլունտուղունու ինքեար իտէմէզ. տիմէք տիր քի, հէր միլլէթ քէնտի սէֆիլ ու ֆուգարա վէ պիչարէկեանընը պագըպ գայըրմալը տըր, վէ տիմէքտիր քի, հէր միլլէթին սէֆիլ ու ֆուգարասը վէ պիչարէկեանը, իմտատ ու մուավէնէթի, պաշգա միլլէթտէն զիյատէ, քէնտի միլլէթի ահալիսի համիյէթ վէ սախավէթինտէն պէքլէմէքտէ տիր, վէ պինաէն ալէյհ տիմէք տիր քի, հէր գանգի միլլէթտէ շու պօրճ լայըգըյլա թանըլմագտա տէյիլ իսէ, օ միլլէթին սէֆիլ ու ֆուգարա վէ պիչարէսի, տիւչարը մուսիպէթ վէ խարապիյէթ օլմագտա տըր.

Միլլէթլէր վէ եախօտ էհալիլէր, թըպգը պիր ֆամիլյայա պէնզէմէքտէ տիրլէր. պիր ֆամիլյատա ազլ ու քէմալէթի եէրինտէ բէտէր ու վալիտէ վէ գարտաշ գըզգարտաշ պուլունտուղու կիպի, պիր կիւնլիւք չօճուգտան եիկիրմի եաշընտա տէլիգանլըյա գատար պուլունուր, վէ պունլարըն կէրչի քեաֆֆէսի տախի ատամ տըրլար, լաքին, չօճուգլար պիւյիւյիւպ քէնտիլէրի իտարէյէ միւգթէտիր օլունճայա գատար, պիւյիւքլէր օնլարը հէր ճիհէթլէ գայըրըրլար վէ հըֆզ իտէրլէր, հալ պու քի պիւյիւյիւպ քէմալէ իրտիքտէն սօնրա, սէրպէսթճէ քէնտի հալլէրինէ պըրագըրլար, չիւնքի, արթըգ օնտան սօնրա օնլարըն, չօճուգ կիպի պաշգալարըն գօմանտասը թահթընտա գալմալարը ճայիզ օլմատըգտան պաշգա, քէնտիլէր տախի, քէնտիլէրտէն քիւչիւքլէրի գայըրմայա վէ հըֆզ իթմէյէ, եանի նէօպէթլէրինի իճրա իտէրէք կէչիրմէյէ պօրճլու տուրլար:

Պիր միլլէթին ճահիլ հալինտէ տախի, ազ չօգ սահիպ մալումաթ վէ սէրվէթի օլանլարը, քէնտիլէրտէն տուն հալտէ պուլունանլարը, տէյիլ հիւքմ իւզրէ, իլլա բէտարանէ վէ տատէրանէ սուրէթտէ գայըրըպ իտարէ իթմէյէ պօրճլու տուրլար, իշթէ պու պօրճու թանըյըպ իճրա իտէնլէրէ, ազգասէր սըֆաթը վիրիլմէքտէ տիր:

Եիկիրմի սէնէտէն պէրու պու լուղէթ բիյասատա կէզմէյէ, վէ հէր ազ չօգ տիլի ազզընտա տէօնէն ազգասէրլիք սաթմայա պաշլամըշ տըր. այըր այըր հէր քիթապ վէ հէր ղազեթայը օգույալըմ, էքսէրինտէ կէօրիւլէն ազգասիրութիւն էսէրի տիր, վէ այըր այըր հէր ատամ իլէ գօնուշալըմ, պիւթիւն իթիմալ իթտիքլէրի ազգասիրութիւն տայիր լուղէթլէր տիր, լաքին պունլարըն քեաֆֆէսի շուվալլար տօլուսու լագըրտըլար օլուպ, իշ վէ իճրա պուլմագ իչին, ֆէնէրլէր եագըպ արամագ իգթիզա իթմէքտէ տիր:

Թաշրալարը պէրթարաֆ իտէլիմ, Եվրօպայա էն եագըն օլան եէրիմիզ, իսթանպօլ տուր, միլլէթիմիզտէն էն զիյատէ նուֆուս վէ նուֆուզ պուլունան եէր իսթանպօլ տուր, քեաֆֆէյի զէնկինլէր, վէ ալիմլէր, վէ քեամիլլէր, վէ ֆազըլլար հէպ պուրատա տըրլար, հէր գօլայլըգ պուրատա տըր, հէր շէյճէ մէրքէզիմիզ պուրատա տըր, վէհասըլ միլլէթիմիզ եէնէր բշըգ կէօրէճէք իսէ իսթանպօլտան կէօրէճէք, վէ էկէր սէատէթի հալէ նայիլ օլաճագ իսէ, իսթանպօլ սայէսինտէ նայիլ օլաճագ տըր:

Էվվէթ, հէրքէս իսթանպօլտա ազգասիրութիւն պաղըրմագտա տըր, լաքին իճրասընա չալըշան վէ իսթէյէն նատիրէն կէօրիւլմէքտէ տիր:

Միլլէթճէ պիր իլահաթա գալգըշտը՞ն մը, հէր թարաֆտան մուամանաթ օլունմագտա տըր, շիմտիքի սահիհլիք պու տուր, Եվրօպալըլար կիպի վէ Ամէրիգալըլար կիպի իլէրու կիթմէլիյիզ, լաքին ասլա օնլարըն թալիմ ու թէրպիյէսինի գապուլ իթմէմէլիյիզ, չիւնքի պուրասը Եվրօպա վէ Ամէրիգա տէյիլ իմիշ, գատընլարըն սէրպէսթիյէթինի արզու իթմէլիյիզ, լաքին գաֆէսլէրի վէ էսկի ատէթլէրի գալտըրմամալըյըզ, չօճուգլարըմըզըն ալիմ վէ թէրպիյէլի օլմասընը արզու իթմէլիյիզ, լաքին մէքթէպլէրիմիզտէ սաղմոս, նարեկ, աշխարհագրութիւն վէ թուաբանութիւն պաշլանկըճլարընտան էօթէյէ կէչիպ պաշգա իլիմլէրի էօյրէթտիրմէմէլիյիզ, թիւճճարըլըղը արզու իթմէլիյիզ, լաքին չէրթճիլիքտէն վէ պագգալ տէֆթէրլէրինտէն իլէրու կէչմէմէլիյիզ, իլմի զիրաաթը արզու իթմէլիյիզ, լաքին հազրէթի Նուհ զէմանընտան գալմա օլան սապան տէմիրլէրինտէն պաշգա սապան տէմիրի թանըմամալըյըզ, գըզլարըմըզը թալիմ ու թէրպիյէ իթմէք արզու իթմէլիյիզ, լաքին թահթա սիլիպ չամաշըր եըգամագտան, վէ պիր թագըմ ինսաֆսըզ իշճիլէրէ խըզմէթ իտէպիլմէքտէն զիյատէ շէյ էօյրէնմէլէրինի ճայիզ կէօրմէմէլիյիզ, մուզիգա վէ երգ էօյրէնմէլէրինի արզու իթմէլիյիզ, լաքին զիլլի տէֆ չալմագ, վէ նէճիպէմին թիւրքիւսինիւ չայըրմագտան զիյատէ պիր շէյ պիլմէլէրինէ միւսաատէ իթմէմէլիյիզ. հէր քէսին սէրպէսթիյէթինի վազ իթմէլիյիզ, լաքին հէր քէսին, եապանճէ, եէմէսինէ, իչմէսինէ, կիյմէսինէ, գուշանմասընա, օթուրմասընա, գալգմասընա, վէհասըլ հէր պիր ամէլ ու հարէքէթինէ քէհեալըգ իտիպ գարըշմալըյըզ, մէքթէ՛պ, մէքթէ՛պ տէյի պաղըրմալըյըզ, լաքին օ ուղուրտա պէշ փ. վիրմէմէլիյիզ, պիչարէկեա՛ն, պիչարէկեան տէյի պաղըրմալըյըզ լաքին պիր սատագա վէրէնէ իսթէյէն կէօրտիւկիւմիզ կիպի, եա պիր թարաֆա սավուշմալը, եա եիւզիւմիւզի էքշիթմէլիյիզ վէ եախօտ իւչ կիւն տիւր պիզտէ աճըզ վէ սատագայա միւհթաճըզ կիպի պիր թավըր ու հարաքեաթ կէօսթէրմէլիյիզ, ղազեթա օգումագ հէվէսի կէօսթէրմէլիյիզ, լաքին քէօրլէրին էլինտէն եէնի ղազեթայը ալըպ էսկի վիրմէլիյիզ, վէ սաթըճըլարա խըրսըզլըգ էօյրէթէրէք, պէշէր օնար փր. քիրա իլէ ղազեթա օգումալըյըզ, տիյատրօլըգ իչին ղայրէթ կէօսթէրմէլիյիզ, լաքին քիլիսէտէն էսկի բապուճ չալմալը, տույլարը էօքսիւզլէրի սօյմալը, վէ սէօյլէտիկիմիզ եալանլարը վէ եէմինլէրի եութտուրմագ իչին, Յաշը վէ Աւետարանը էլիմիզտէ վէ տիլիմիզտէ պիրէր ալէթ իթմէլիյիզ, միլլէթիմիզին չօճուգլարընը աճըզ կիպի կէօսթէրմէլիյիզ, լաքին պինլէրճէ չօճուգլարըն սօգագլարտա չէլիք չօմագ օյնատըգլարընը, վէ թուլումպաճըլըգ թալիմ իթտիքլէրինի, պիլա ինսաֆ հէր կիւն վէ հէր սաաթ կէօզլէրիմիզ իլէ սէյր իթմէլիյիզ, գըզլարըմըզըն ատապ ու ախլագընը հըֆզ ու վիգայէյէ հազըրըզ կիպի կէօսթէրմէլի վէ էօյլէնմէլիյիզ, լաքին, նիչէ

ույղունսուզ խըլէթլէրտէն էօլէնլէրի, նիչէ ույղունսուզ մաճէլլէրէ ակուշէնլէրի . . . ՚պիլա մէրհամէթ հէմ սէյր իթմէլի, վէ հէմտէ օ թարիգտէ պէսլէյէրէք տահա զիեատէ թէշվիգ իյլէմիյիղ . . . սէրհօշլուգա գարշը սէօյլէմէլիյիզ, լաքին եալ ընըզ օթուզ գըթա մէքթէպ վէ օթուզ գըթա քիլիսէ պէսլէյէմէտիկլիմիզ հալտէ, իչ՛տինիզ, պէնտիմիզի օգուեան զաթլար իչ՛տինիզ. էն ազը, էվլէթ, էն ազը, իւչ պին, էվլէթ, իւչ պին գըթա մէյխանէ, գօլթուգ, գահվէ վէ գազինօ՛ պէսլէմէլիյիզ. քիւֆիւրպազլըղա գարշը սէօյլէմէլիյիզ, լաքին հէր եէմէկէ թուզ գօյտուղումուզ կիպի, հէր էվտէ, հէր ճէմիյէթտէ, վէ հէր չօլուգ չօճուգ եանընտա, հէր լագըրտըմըզա քիւֆիւր գարըշտըրմալըեըզ. հէր դ ապալըղա գարշը սէօյլէմէլիյիզ, լաքին հիչ պիր գապալըգտան վէ թէրպիյէսիզլիքտէն պըրագմամալըեըզ, հէր խորաֆա գարշը սէօյլէմէլիյիզ, լաքին հէր միլլէթտէն զիատէ խորաֆ իթմէլիյիզ, չօճուգլարըմըզը սէվէրիզ կիպի կէօսթէրմէլիյիզ, լաքին, եալընըզ պիր կիզլի իւլէթտէն, աերգ տըր տէյէրէք, սէնէտէ էն ազը պիր գաչ կիւզ տէլիգանլըլարը վէ կէնճ գըզլարը թօրրագլարա վիրիպ, վէ պիր գաչ պին նէֆիրինի տախի խըլէթ սահիպի իթմէլիյիզ. վէ զայրիհիմ, վէ զայրիհիմ ։

(Պալըզէսի բաշար իւթէսի)

— — —

. . . Խմբագիր,

Արժանայարգ ագտէր Յովհաննէս աղա ագտէր Խաչատուրեան իւր Թալապաշի ունեցած 181 թիւ տունը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս կտակած լինելուն, ի գիտութիւն համայն ազգին կը փութամք հրատարակութեան տալ, ուստի կը խնդրեմք որ յառաջիկայ թերթին մէջ հրատարակել բարեհաճիք ։

1872 օգոստ 18 — Ատենապետ
Թաղ. խորհրդարան Մարտիրոս Ալեքսանեան
Գալաթիոյ

Ներկայ կտակագիրս բստ վկայութեան Ազգ. Տնտեսական խորհրդոյ օրինաւոր գտանելով կը հաստատեմք և կը վաւերացնեմք չորս օրինակ, մէկը Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն, մէկը՝ Ազգ. Պատրիարքարանիս դիւանատան և միւս երկու օրինակներն ալ կտակարար Յովհաննէս աղայի և անոր կողակից Տիրուհի տիկնոջ յանձնուելու պայմանաւ ։ Որոյ ի հաստատութիւն կ՚ստորագրեմք և կը վաւերացնեմք կնքով Ազգ. Պատրիարքարանիս ։

18 մայիս 1872 (Կնիք)
Ի Պատրիարքարանի Հայոց Պ. Կ. ՊՕԼՍՈՅ
ի Կ. Պօլիս — ՄԿՐՏԻՉ ԵՊԻՍ. ԽՐԻՄԵԱՆ

Ներկայ կտակագիրն Տնտեսական խորհրդոյ ներկայացնելով ի պաշտօնէ, խորհուրդն օրինաւոր գտաւ անոր պայմանները և գործադրութեանը հաճ և հաւան՝ վայն արձանագրելով իւր ատենական տումարին մէջ կը հաստատէ կտակագրին չորս նոյն մասն օրինակները՝ որոյ մին Ազգ. դիւանատան մէջ, երկրորդը Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ խորհրդարանը, երրորդը կտակարար Խաչատուրեան Ագտէր Յովհաննէս աղային, իսկ չորրորդը անոր ամուսնոյն Տիրուհի տիկնոջ քով պիտի մնան առ ի յապահովութիւն ։

18 մայիս 1872
Ի Պատրիարքարանի Հայոց (Կնիք)
Ի Կ. Պօլիս
Ի դիմաց Տնտեսական խորհրդոյ
Ատենադպիր — Ատենապետ
Յ. Կրճիկեան — Բ. Լազարոսեան

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ

Ցամի Տեառն 1872 մայիս 16 ես ծառայ Տեառն ագտէր Յովհ. ագտէր Խաչատուրեան բնիկ Գալաթիացի, առողջ մտօք և յօժար կամօք Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կը կտակեմ Բերա Թաւլապաշի ճամբէ 181 թիւ տունս (էյհամ էպուպէքիր աղա վագըֆին) որ չուրջ եօթանասուն երկու կանգունի վրայ շինուած է և երկայարկ, հետևեալ պայմաններով ։

Ա. Որչափ ես և ամուսինս Տիրուհի տիկինս կամ երկուքնէս մէկը կենդանի ըլլանք, հանգիստ պիտի բնակինք հոն, կամ եթէ չի բնակինք, անոր վարձքը առնելու իրաւունք պիտի ունենանք ։

Բ. Երբ թէ՛ ես և թէ՛ Տիրուհի տիկինս վախճանինք, այն ատեն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ սեպհական ստացուածքը պիտի ըլլայ, և ուրիշ ոչ ոք միջամտելու իրաւունք պիտի չունենայ ։

Գ. Յիշեալ տունը իմ լուսահոգի մօրս վրայ է, անկէ ինծի ինթիգալ ըլլալուն, և թէ ինձմէ Գրիգոր Անակեանի փեղդ՝ ըլլալու ծախքերը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անտուկը պիտի ընէ, նոյնպէս մունխիբաթէլի վերաբերեալ տուրքերը եկեղեցին պիտի վճարէ ։

Դ. Եթէ պատահի որ յիշեալ տունը այրի, և մենք կենդանի ըլլանք, կամ ես և կամ Տիրուհի տիկինս կենդանի ըլլանք, Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին պարտաւոր պիտի ըլլայ առաջին ձևին վրայ նոյն տունն շինել տալ՝ անմիջապէս երբ շինութեան արքունի հրամանն ըլլայ, և մինչև ի շինութիւն մեր բնակութեան յարմար տեղ մը մեզի բնակեցնելու պարտաւոր պիտի ըլլայ ։

Ե. Որչափ ես կենդանի եմ, իրաւունք պիտի ունենամ յիշեալ տունս ետ պահանջելու, և մինչև այն օրը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ըրած ծախքերը բստ օրինի տոկոսովը վճարելու, իսկ իմ մահուանէս ետքը Տիրուհի տիկինս իրաւունք պիտի չունենայ ետ պահանջելու, բայց իրաւունք պիտի ունենայ բստ առաջին յօդուածոյ կտակագրիս՝ մինչև ցմահ իւր, նոյն տանը մէջ բնակելու, կամ նոյն տանը վարձքը առնելու, և Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կողմէն որ և իցէ միջամտութիւն չըլլալէ զատ, բարոյական պաշտպանութիւն պիտի ըլլայ իմ կնոջս ։

Զ. Ներկայ կտակագրիս պարունակութիւնը ճշդիւ գործադրելու հոգ պիտի ունենայ Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին և եթէ անոր կողմէն դժուարութիւն մը կամ նեղութիւն երևան գայ թէ՛ ինծի և թէ՛ կնոջս, նոյն ատեն Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը և Ազգ. վարչութիւնը պարտաւոր պիտի ըլլան պաշտպանել մեր իրաւունքը և ներկայ կտակագիրս ճշդիւ գործադրել տալու ։

Ագտէր Յովհաննէս Խաչատուրեան
Նորին կողակից
Տիրուհի
Վկայեմ սոյին խոստովանահայր
Յարութիւն քահանայ Սերոբեան

Բնիկ Գալաթիացի ագտէր Յովհաննէս աղա Խաչատուրեանի ներկայ կտակագրիս բոլոր պարունակութիւնը ընդունելով ի դիմաց Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Գալաթիոյ, ներկայ թաղական խորհուրդս կը խոստանայ սոյն կտակին ճիշդ և անթերի գործադրութիւնը բստ տրամադրութեան կտակագրիս, և յետ մահու նորին տարւէ տարի յատուկ պաշտօն մատուցանել տալ վասն հոգւոյ նորին Քրիստոսի Տեառն մերոյ Ս. Համբարձման օրը։ ինչպէս մենք, նոյնպէս և յաջորդք մեր բստ այսմ կատարելու պարտաւոր պիտի ըլլան ։

16 մայիս 1872 — Ատենադպիր
Թաղ. խորհրդարան Ս. Պ. Պ. Փափազեան
Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Գալաթիոյ — Ատենապետ Մարտիրոս Ալեքսանեան

— — —

Ա Զ Գ

Պալատու և Սալմաթօմրուքի միացեալ թաղից սափրիչ արհեստաւոր համազգային մեծարոյ եղբարք քանի տարիէ ՚ի վեր Թաղիս Ս. Եկեղեցին յատուկ Ս. Պատարագ և հոգևորական հանդէս կատարելու բարի սովորութիւնն ունին ։ Այս առթիւ Թաղ. խորհուրդս պարտք կը համարի պատուարժան ազգայնոց ծանուցանել թէ այս տարի ևս սոյն հոգևոր հանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի որ է օգոստոս 21, և Ս. Եկեղեցւոյս արժանապատիւ Աբրահամ Հայր սուրբն ալ հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել ։

Յուսամ եմք որ պատուարժան ազգայինք անձամբ սոյն հոգևոր հանդէսին ներկայ գտնուելու կը բարեհաճին ։

Որով մնամ յարգանօք

1872 օգոստ. 19
Էյուպ Ս. Աստուածածին
Ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիր — Ատենապետ
Թ. Մալըմեան — Գանիկ Շահպազեան

— — —

Տիրայէթլու վէ սաադէթլու Շիշմանեան Յովսէփ Էֆէնտի ։

Բէյնի պուլունտուղունուզ Երեսփոխանական ժողով, մալիւմ ամմէ օլտուղու վէճհ իւզրէ, Եըմէնի Գաթօլիք միլլէթի րէիսինին ինթիխապը հագգընտա լազըմ կէլէն թէտապիրի իճրա էյլէմէք, վէ միլլէթիմիզին մէնպայի սաատէթի օլաճագ Սահմանադրութիւնուն գայրէթի մութթարէթէյէ թէվֆիգան, լայիհալէրինին թանզիմի մէմուրիէթի վէ հէր ումուր ու խուսուսի միլլիյէմիզտէ մէքիլիմիզ պուլունմագ չարթըը իլէ թէչքիլ օլունմուշ իտի ։

Իշպու մէճլիս, կէրչի ճիւմլէնին չաեանը թէչէքքիւրի օլաճագ սուրէթտէ րուէսասընըն ինթիխապընա տէխմրէս օլտու իսէ տէ, հէր նասըլ իսէ չիմտիյէ գատար մաթլուպը ամմէ օլան նիզամնամէյի թանզիմ իտէմէտի, վէ 6 օգոստոս թարիխի իլէ Յովհան Ոսկերբերան քիլիսէսինտէ միլլէթ խտարէսինին տավէթի ուզէրինէ թէչքիլ օլունան մէճլիսի ումումիտէ, Նագապիլի իճրա պիր նիզամնամէ լայիհասընըն, Երեսփոխանական ժողով թարաֆընտան թաստիգ օլունմաեարագ, հէր նասըլ իսէ միլլէթէ ուսթալըգ իլէ արզ օլունմասընտան, Սահմանադրութիւնուն թանզիմինէ չիմտիյէ գատար իգդա օլունան միւմանաաթ, խարէճ մէճլիսինտէ պուլունան պազը միլլէթ գօգօրօզլարընըն էսէրի օլտուղու, վէ իշպու արզ օլունան լայիհա, խարէճ մէճլիսինին Երեսփոխանական ժողովը տէսխիր իլէ տագըթմարագ, հագգը սիւալլէրինտէն գաչընմագ իչին պիր տէսիսէ վէ պիր ... պայրագը օլտուղու անլաշըլտը ։ խարէճ մէճլիսինտէն սօրուլաճագ մատտէ իսէ միլլէթին հալի խըլթիլալինտէ հուտուտունուն մուհաֆազասը եօլունտա սարֆ օլունան մէսայի իդին հիսապը տըր ։

Միլլէթ պու եօլտա սարֆ օլունան մէսայիդին իֆաղընտան հիչ պիր վագըթ գաչընմաեըպ, սարֆընա մէմուր օլան զէվաթտէն ասհապը իւֆֆէթ վէ համիյէթտէն օլտուգլարը ճիհէթլէ, էմնիէթլինի սէլպ իթմէմիշ իսէ տէ, փագաթ հագգը սիւալտէն տախի հիչ պիր վագըթ վազ կէչմէյէճէկի աշիքեար օլտուղու կիպի, Երեսփոխանական ժողովուն տախի արգասը ահալի օլմաղըճապազը միլլէթ գօգօրօզլարընըն թէեսիրաթ ու նուֆուզունտան գուրթուլամամաճաղընը էյի պիլտիկինտէն, վէ արթըգ գաբուլար գարալը ագտը մէճլիս իլլէմէնին լիւզումու գալմամըշ օլտուղունտան, թանզիմինի տէրտէսթ իլէմիշ օլտուղու նիզամնամէնին միւզաքէրէսի ալէնիյէսի ըզմինընտա, պունտան պէօյլէ Երեսփոխանական ժողովուն Յովհան Ոսկերբերան քիլիսէսինտէ հուզուրու ահալիտէ ագտ օլունմասընը րէճամէն վէ գաթիէն թալէպ իտէրիզ ։ վէ իշպու նիզամնամէնին թանզիմինտէն, վէ խարէճ մէճլիսինտէն մուհասէպէյի միլլիյէնին թալէպ վէ ալըզընտան էվվէլ Երեսփոխանական ժողովուն պիր վէճհ իլէ տաղըլմասընը թէճվիզ իտէմէյիզ ։

Շէօյլէ քի. Երեսփոխանական ժողովուն էսէրի օլմաեարագ, կէչէն 6 օգոստոս բազար կիւնիւ թէշքիլ օլունան լայիհանըն ճէրհ իւ րէտտ իյլէտիկիմիզ կիպի. Երեսփոխանական ժողովուն թախթը թաստիգինտէ օլմաեան հիչ պիր պօրճու տախի թանըմաեաճաղըմըզը իլան իտէրիզ. վէ Պատրիարք հազրէթլէրինէ տախի Երեսփոխանական ժողովուն թէտգըգ իլէմէմիշ օլտուղու մուհասէպաթըն թաստիգինտէն իճթինապ իլէմէսինի խըմթար իտէրիզ ։

Տիրայէթլու էֆէնտի, կէչէն 6 օգոստոս բազար կիւնիւ խրատ իլէտիկինիզ պազը թահգիրամիզ քէլամէլէրտէն մաթէչէքքիւր ուեանըզ, պու կիւն էհալիյէ լաերգ օլան սուրէթտէ տիլէք չըգտըգ ։ * * *

— — —

Բուսիատա թամ ու նէշըր օլան Մըշակ զազէթասընտա չու աթիտէքիլէր օգունմուշ տուր ։

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Ամսիս 5ին սկսվեցաւ Գանձակու ազգային Հոգևոր ուսումնարանի տարեկան հարցաքննութիւնը, տեղոյս յաջորդ Գրիգոր վարդապետն իւր քարոզներումը եկեղեցեաց մէջ հրաւիրում էր ժողովրդականաց ներկայ գտնուելու այդ հանդիսումը. բայց ափսոսալով պէտք է խոստովանվենք, որ շատ և շատ քիչ է ժողովում փաճառականներից, իսկ ոչ ոք ուսումնականներից ։ Առաջիններին ներելի է, ապա ինչ ասել՞ ուսումնական անձանց անտարբերութեան վերայ . . , ես մի քանի առարկաների հարցաքննութիւնում եղած եմ, աշակերտաց յառաջադիմութեան կամ թէ ուսուցչաց դասախօսութեանց ձևի վերայ առ այժմ ստիպուած աւելորդ եմ համարում խօսալ. վասն զի նոր հոգաբարձութիւնը ապրիլի 1ին է սկսել իւր գործունէութիւնը և դորա արած նոր կարգադրութիւններից բղխած պտուղների վերայ աւելի աւելորդ կը լինէր միւս տարին խօսալ ։

Նոր հոգաբարձութիւնը չէ խմանում հարցաքննութեանէն յետոյ (որ կը լինի 15ին յունիսի) ինչպէս ուսումնարանի տարեկան հաշիւը կարդալ ժողովրդի առջև, երբ մինչև հիմի հին հոգաբարձուաց մէկն, Սերգէյ Դանելէչ Պ. Ափանասեանցը, որ այժմ մի մարդի կամքով կրկին նոր հոգաբարձու է ընտրված և յետոյ հաստատուած և որի ձեռին [illegible] հաշւատումարն և փողն է գտնվում, մինչև հիմի այդ պատուելի անձն հաշիւ չէ տալիս իւր ընկեր հոգաբարձուացը թէ ո՞րքան փող կայ, կամ փողը ում ձեռին է չահեցնվում և կամ թէ ինչ կերպիւ ։ Այդպիսի գործողութիւն որոյ պատճառն է անյայտ, տեղիք է տալիս չարամիտ մարդոց խօսալ, թէ ինչո՞ւ աչա երեք ամիս է, նա հաշիւ չի տալիս . . .

Ամսիս 8ին երեկոյեան ժամի 6ին նորին գերազանցութիւնը Ֆօկեան Եվա-

տափիվիչ Պ. Բուլատովն և տեղւոյս Պրոգիմնազիայի տեսուչ Պ. Լաստոչկինը բաղդաւորեցին իւրեանց ներկայ գըտնուելովը տիկին Ենիկիքարեանցի օրիորդաց ուսումնարանն, ուր 1 1/2 ժամից աւելի հարցաքննելով աշակերտուհեաց, որք թւով (43ին,) ռուսաց լեզուից և թուաբանութենից և նոցա ձեռագործութիւնները մանրամասն նկատման տակ ձգելով, չատ գոհ մնացին, նա մանաւանդ նորին գերազանցութիւնը, որ յայտնելով իւր շընորհակալութիւնը աշակերտուհիներին և խրախուսելով դրանց, դարձաւ դէպ ի ուսումնարանի մեծը, տիկին Ենիկիքարեանցին, և նորան յայտնեց իւր շընորհակալութիւնը ուսումնարանի յառաջադիմութեան համար։

Եկեղեցու հոգաբարձուքս մի քանի տարի սորանից առաջ Ակոր վարդապետ տէր Աւետիքեանցը սկսել էր շինել տալ մի չտեմարան, որը որ մնաց կիսատ նորա տեղափոխուելու պատճառաւ մինչև այսօր. այժմ արժանապատիւ Գըրիգոր վարդապետ ուրախացրեց մեզ իւր չաքաթ իրիկուայ քարոզումն, որ մի բարեպաշտ անձն 500 մանէթ տալիս է այդ շինութեան վերջանալու համար և բացի դորանից պէտք է ժողովրդի միջից փող ժողովել, որ ցորնի և այլ հարկաւոր բաների համար դրամագլուխ կազմուի։

Յունիսի 12ին ՔԱՐՏԱՇ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՈՒՐՄԻՈՅ

Շահի անցեալ տարի Քարբալայ ուխտագնացութիւնը այն ատրճան մեծակըշիռ նշանակութիւն ունեցաւ Շիիտեան մուսուլմանների մէջ նորա բարեպաշտութեան մասին, մինչ տարածուեցաւ մի այդպիսի հաւատք, թէ նա քամարբաստայ (1) եղաւ մեծ խիմէն։

Այն մեծահանդէս ընդունելութեան մէջ, որ ցոյց տուեց նորին վեհութեանը Տաճկաստանի կառավարութիւնը, առաւելապէս Շահի ուշադրութիւնը գրաւում են մի խումբ մանկահասակ երաժիշտներ, որք յատկապէս նորին վեհութեան համար յուղարկուած էին Բաղդատ։

Շահի հետաքրքրութիւնը առաւել զօրանում է, երբ յայտնում են, թէ մանկահասակ երաժիշտները Հայ ազգի պատանեակներ են։

—Իմ տէրութեան մէջ կա՞ն այդ ազգից։ Հարցնում է Շահը իւր վէզիրից։

—Այո՛, տեղերքի Գըբլէն (2) ողջ կենայ։ Պատասխանում է վէզիրը երկըրպագելով։

—Ուրեմն մենք էլ կարող ենք ունենալ այդպիսի երաժիշտներ։ Ասում է Շահը։

Եւ դառնալով Թէհրան նա հրամայում է մի խումբ կազմել Հայոց մանկահասակ պատանեակներից երաժիշտներ պատրաստելու համար։

Մի ատրճանաւոր յուղարկում է Ուրմիոյ գաւառը, տասն տարեկանից մինչև տասն և հինգ տարեկան, գեղեցիկ, բարձր և առողջ աշակերտացուք ընտրելու Հայոց մանուկներից, 100 հոգի։

Պարսկաստանում այդ արդէն ընդունուած կանոն է, երբ մի ատրճանաւոր հրաման է ստանում կառավարութիւնից զինուորագրելու, օրինակի համար, մին հազար սարվազներ (սալդաթներ), նա այդ թուի փոխարէն զինուորագրում է մինչև քանի մի հազարներ, որոց նշանակուած թիւը առնում է իւր հետ, իսկ մնացորդը արձակելով ստանում է նոցա ամէն մինից մի քանի տասնեակ թումաններ։

Այդ սովորական կանոնին հետևեցին և նոր երաժշտացուների վիճակագրողքը։ Ուրմիոյ գաւառի մէջ ամէն մի գեղեցիկ, մանկահասակ պատանիի անունը, ոչ միայն Հայերից, այլ և Ասորիներից, անցաւ վիճակագրողի դաւթարի մէջ։

Երկիւղը իւրեանց մանկահասակ զաւակները կրօնափոխ անելու, առիթ տուեց ծնողքներին արծաթով թափել իւրեանց որդիքը, այսու ամենայնիւ նոցա թիւը չէր պակասում, որովհետև արձակուածների տեղ բռնում էն նոր գրուածները։

Բոլոր քրիստոնեայ ժողովուրդը խըռովութեան մէջ ընկաւ։ Նոցա լացը և բողոքը հասաւ Թէհրանու եւրոպական տէրութիւնների ներկայացուցիչներին, որք յայտնեցին Բարձրագոյն դրանը, թէ մի այդպիսի խռովութիւն ձգելը Քրիստոնեաների մէջ, կարող էր անչահաւէտ հետևանքներ ունենալ։

Շահը համոզուեցաւ յետ առնել իւր հրամանը, մանաւանդ երբ որ լսեց Թիֆլիսում մի քանի հազար նեստորական Ասորիներից ընդունեցին յունաւանական դաւանութիւնը։

Խռովութիւնը առ ժամանակ դադարեցաւ։

Բայց այս օրերում Ուրմիոյ կուսակալը, Սուլտան գուլան, կրկին Բարձրացրել է այդ հարցը։ Եւ միւսանգամ երաժշտացուների վիճակագրողքը սկըսել են խռովել մեր ժողովուրդը։ Բացի դորանից Հայերից և Ասորիներից զինուորագրում են սարվազներ (սալդաթներ)։

Այդ էր պակաս միայն, որ խղճալի ժողովրդի դառնութեան բաժակը բոլորովին լցուի։ Այդ քանի տարիներում, խոլերայի, սովի և տիֆուսի բերանէն զերծ մնացած Հայոց մանուկներին բացվում է մի նոր կորստեան անդունդ...։

Սովը տակաւին ամէն տեղ ունի իւր կորստաբեր ներգործութիւնը։ Թէպէտ հունձքի ժամանակը մօտացել է, բայց նա այնքան ցանուած չէ, որ կարողանայ լրացնել ժողովրդի ապրուստի պիտոյքները։

Տիֆուսն էլ մի կողմից սկսել է ջարդել ժողովուրդը, այդ առաւել բաղդաւորութիւն է սովատանջ ժողովըրդին երբ նա անմիջապէս մահում սաստ դերեզմանի մէջ գտանվում էր իւր հանգստութիւնը։

Ծիշդ թուանշաններից յայտնի է որ միայն սովից մեռանողների թիւը մինչև այսօր անցնում է երեք միլիոն հոգուց։ Մի քանի քաղաքներում այնքան բազմաթիւ եղան մեռանողները փողոցներում և շուկայներում, մինչ ժողովուրդը ժամանակ չէր գտանում նորանց թաղելու։ Կառավարութիւնը հրամայեց հորեր բրել և հարիւրաւորներով լցնել հորերում։

Եւրոպայից և Ամերիկայից դրամացի օժանդակութիւնը բաւական ներպատեցին խղճալի ժողովրդի թշուառութեան։

Եւ Ուրմիոյ քաղաքի Ամերիկայի Միսիոնարներն ամէն օր երեք հարիւր հոգի կերակրում էին։

Իւր բարեգործական նպատակով աւելի ուշադրութեան արժանի էր Գերմանացւոց Պարսկաստան յուղարկած մին նշանաւոր գումարը։ Նոքա խորհուրդ էին տուել նոյն գումարով առուակներ փորել, հեռու տեղերից ջուր բերել, և անջուր ամայի դաշտերը երկրագործութեան համար համարեցնել։ Եւ այդ գործի մէջ աշխատող բանուորները վարձատրել նոյն գումարից, որպէս զի նոքա օրեկան հացի գին ունենան և սովից չը մեռնեն։

Սէր–Մօզէս Մանտէֆիօ Հրէայ հարուստը յուղարկեց Լօնդոնից մի գումար Պարսկաստանի Հրէաներին բաժանելու։ Մինչև այսօր մի այդպիսի օրինակ չը տեսնուեցաւ մեր օտար երկրեայ Հայ հարուստներից (1)։

Թէհրանում Միրզայ–Մելքում է խան հայազգի երիտասարդը (2), առաջին վէզիրի օգնականը ստացաւ ... տիտղոսը, որ նշանակում է բարեկարգիչ տէրութեան։

Արդարև, փայլո՛ւն տիտղոս։ Մի այդպիսի տիտղոսը պատմութիւնը միայն շնորհում է մեծ վերանորոգիչներին։

Մեք յուսով եմք, որ հանճարեղ երիտասարդը իւր գործունէութեամբ տեղիք կը տայ Պարսկաստանի քաղաքակրթութեան պատմագրութեանը յաւիտենական դրոշմով կնքել իւր տիտղոսի ֆէրմանը։

* * *

—Պարսկաստանից ստացած մի նամակից քաղում ենք հետևեալ տեղեկութիւնները. —Ատրպատականի Ղարատաղ նահանգը տակաւին ներկայացնում է Պարսկաստանի այն երկիրներից մինը, ուր աւատական խաների բռնակալութիւնը դեռ իւր հինաւուրց դերն է խաղում։ Խաները այստեղ ոչ միայն բարբարոսաբար տանջում են բընակիչ Հայ ժողովուրդը, այլ և Մահմէտականները ևս ազատ չեն նոցա յաղթահարութիւններից։ Սպանութիւնը, կիների և աղջիկների յափշտակելը, խաների զուարճութեան սովորական պարապմունքն է։ Այս միջոցներում երկու խաներ սպանում են իւրեանց հարազատ եղբայրները, որոնք պատկանում էին զանազան կուսակցութիւնների։ Թաւրիզու կառավարութիւնը հրաման է գրում Ղարադաղու դատաւոր Ամիրզատային 200–ձիաւորով գնալ և կալանաւորել մարդասպանները։ Հրամանը կատարվում է փութով։ Բայց եղբայրասպան խաները, կազմելով 50 ձիաւորներից բաղկացած աւազակների մի խումբ, հեռանում են բընակութիւնից և թագնվում են անտառներում։ Ամիրզատան քանիցս անգամ հանդիպում է աւազակների խումբին, բայց ոչ միայն չէ կարողանում բռնել չարագործները այլ իւր մարդերով վիրաւորուած և կողոպտուած յետ է փախչում։

Աւազակները սկսում են աւար հարկանել և կողոպտել ճանապարհորդներ։ Տեղային բնակութիւնը մեծ խռովութեան մէջ է ընկնում։ Մինչև եղբայրասպան խաները, ամէն մի սպանուած զոհերի համար, իւրեանց կողոպուտից յուղարկում են Թաւրիզու իշխանին երկերկու հարիւր թուման արծաթ և նորանց ներվում է...։

Ասում են Պարսկաստանը նորօրէն քըներ է մտնում, վերանորոգվում է...

—Ուրմիան է մինը Պարսկաստանի այն գաւառներից, ուր առաւել մեծ թւով բնակվում են քրիստոնեաները։ Տասն և եօթն տարի յառաջ, երբ կառավարութիւնը կազմեց մի ֆօվջ (զօրագունդ) քրիստոնեաներից, նա բաղկանում էր Ուրմիոյ գաւառի Հայերից և Ասորիներից ընտրուած զինուորներէ Ջաբրայիլ խան Սէրթիփի, հայազգի գեներալի զօրապետութեան ներքոյ։ Եւ նոյն զօրախումբի մնացորդ ատրճանաւորներն նոյնպէս Հայեր էին։ Բայց այժմեան քրիստոնեաներից կազմուելու զօրախումբի վերայ կառավարութիւնը չէ կամենում քրիստոնեայ զօրապետ նշանակել։ Ահա այդ մասին է քրիստոնեաների տրտունջը, և առաւելապէս նորա համար, որ նոր զինուորացուքը ընտրվում են մանկահասակ պատանեակներից, որոց համար մեծ կասկած կար Պարսից ազդեցութեան տակ իւրեանց կրօնքը և ազգութիւնը պահպանելու մասին։

—Մի չարանախանձ Պարսիկ, ունելով սաստիկ ատելութիւն դէպի քրիստոնէութիւնը, ուխտել էր ամեն տեղ ջնջել խաչի նշանը։ Գերեզմանատներում, մատուռներում, բազմաթիւ խաչեր ջնջվում էին այդ մոլեռանդի սխալականութեանը։ Նուիրելով իւրեան մի այդպիսի սրբապիղծ պարապմունքին, վերջապէս նա մեռաւ վերջին թշուառութեան մէջ։ Բայց խաչերը և քրիստոնէութիւնը մեր աշխարհում դեռ կայ։

Նորերումս մի պարոն յանձն է առել դորա նման մի գործ, նա ուխտել է անհետացնել Մշակի համարները։ Մի տեղ ուր ստացվում էր Մշակը, երբ ընթերցողները կամեցել են կարդալ նորան, յայտնուել է, որ անմեղ թերթը զոհ է դարձել պարոնի մոլի նախանձին...։

—Նորերումս մի երիտասարդ արուեստաւոր բերում է իր փոքրիկ եղբօրը մեր բարեկամներից մէկի մօտ և խնդրում է, որ այդ վերջինը յանձն առնի նորան դաստիարակել և կարող է միևնոյն ժամանակ գործ դնել նորան որպէս ծառայ։ Ինչ կուզես արայ նորա հետ, —պատժիր, ծեծիր, մի խօսքով միսը քեզ, ոսկորը ինձ, աւելացնում է նա սովորական խօսքը։ Գիտես ում են ծեծում եղբայր, պատասխան է տալիս մեր բարեկամը, —միայն էշերի՜, և այդ յիմար կենդանուն էլ շուտով արգելուած կը լինի ծեծել։—Ոնց թէ արգելված ... զարմացած հարցնում է երիտասարդը։ Գոնէ չես լսել, որ ընկերութիւնը կազմվել որ հըրաման է ստացել չը թող տալ ոչ էշերին, ոչ ձիաներուն, ոչ կովերուն ոչ ուրիշ կենդանիներուն ծեծել, —ուր մնաց թէ երեխաներին ծեծեն...։

—Գերմանիայից գրում են մեզ «Բէրլինի համալսարանում այժմ կան 175 պրօֆէսօրներ, որոնցից 81 փիլիսոփայական բաժնին են պատկանում (բնագէտներ, մատեմատիկոսներ, պատմաբաններ, լեզուագէտներ, տնտեսագէտներ և այլն) 58 բժշկական ֆակուլտէտին են պատկանում, իրաւաբանական 15 և աստուածաբանական 18։

—————

(1) Քամարբաստայ, գօտեպնդեալ, փոխանակ ասելու աներևոյթ ձեռքից զօրութիւն ստացած։

(2) Գըբլայ, աղօթարան, կամ այն կողմի դէպի ուր դառնում է մի ազգ աղօթելու միջոցին, օրինակի համար, Քրիստոնեայք դէպի արևելք, Մահմետականք դէպի Քաբայ, Հրեայք դէպի Երուսաղէմ։

(1) Պիտիմ զինկինլերիմիզ հազգընտտ եալուրգլարըմըը, անճյաք ալու չիհասէթ տաւխի թասաիր իթմէ՞զ մի. եաւշաքըն ախլագը համիւէմիզ...։

(2) Միւմախիէյհ զաթ պարատան եագընտա կիաւէն Մելքում խան տըր, մէ սահիհէն չու իւնվանա շայէսթէ տըր։

ՍԱՀԻՊ ԳԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթիոյ ընկերութեան տպարանը
Ն. 29 Խոսի խանընտա